

הארכת ההכרזה על מצב מיוחד בעורף

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם, בהמשך להחלטות הממשלה מס' 3942 מיום י"ב באדר התשפ"ו (1 במרץ 2026) ומס' 3962 מיום כ"א באדר התשפ"ו (10 במרץ 2026) במסגרתן הוארכה הכרזת שר הביטחון מיום י"א באדר התשפ"ו (28 בפברואר 2026) על מצב מיוחד בעורף בכל שטח המדינה (להלן – ההכרזה):

1. מכוח הסמכות לפי סעיף 9(א)(1) ו-6(6) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951 (להלן – החוק), להאריך את תוקפה של ההכרזה, כך שתחול בכל שטח המדינה עד ליום כ"ז בניסן התשפ"ו (14 באפריל 2026).
2. בהתאם לסעיף 9(א)(6) לחוק, להודיע על ההחלטה מיד לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ולבקש את אישורה להארכת תוקפה של ההכרזה כאמור.
3. בהתאם להוראות סעיף 9(ו)(1) לחוק, הארכת ההכרזה תפורסם באופן מיידי ברדיו ובטלוויזיה וכן תפורסם בהקדם האפשרי ברשומות ובעיתונות.

דברי הסבר

רקע כללי

ביום י"א באדר התשפ"ו, 28 בפברואר 2026, בשעות הבוקר, החל צה"ל במבצע "שאגת הארי", מתקפת מנע משותפת של צה"ל ושל צבא ארצות הברית במטרה לתקוף את האיומים האסטרטגיים של איראן על מדינת ישראל והמרחב האזורי, לפגוע בתוכנית הגרעין האיראנית, וכן במטרות ביטחוניות ומטרות שלטון. בתוך כך, ביצע צה"ל פעילות אווירית נרחבת ברחבי איראן במסגרתה נגרם נזק למטרות צבאיות ואסטרטגיות.

לאור פתיחת המבצע, ונוכח הערכת גורמי הביטחון כי צפויה מתקפת נגד נרחבת על ידי איראן, במסגרתה צפוי להתבצע ירי בהיקף משמעותי ביותר לעבר אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל, החליט שר הביטחון ביום 28 בפברואר 2026, בשעה 10:08, להכריז באופן מיידי על מצב מיוחד בעורף בכל רחבי המדינה, מכוח סמכותו שבסעיף 9(ב)(1) לחוק.

מתקפת הנגד הצפויה אכן החלה ועוד באותו הבוקר, החל ירי של עשרות טילים מאיראן לעבר ריכוזי אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל, מצפון הארץ ועד לדרומה. נוסף על כך, שוגרו לעבר מדינת ישראל כלי טיס בלתי מאוישים. ביום 2 במרץ 2026, החל ארגון הטרור חיזבאללה אף הוא לשגר טילים, רקטות וכלי טיס בלתי מאוישים מלבנון לעבר ריכוזי אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל.

ירי הטיילים נמשך, ועד ליום זה שוגרו מאות טילים וכלי טיס בלתי מאוישים, למרבה הצער, במסגרת אירועים אלה, נגרמו פגיעות בגוף ובנפש, וכן נגרם נזק כבד לרכוש. בין היתר נרשמו מספר פגיעות ישירות בבתי מגורים, ובחלקן הביאו הפגיעות לאירועים רבי נפגעים.

ביום 1 במרץ 2026, החליטה הממשלה (החלטה מס' 3942), להאריך את ההכרזה על מצב מיוחד בעורף בכל רחבי המדינה, עד ליום 12 במרץ 2026. ביום 10 במרץ 2026, החליטה הממשלה (החלטה מס' 3962), על הארכה נוספת של ההכרזה, עד ליום 26 במרץ 2026. החלטות אלו אושרו על ידי וועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

בשים לב להימשכות הירי, ולהערכת גורמי הביטחון כי הירי צפוי להמשיך להתבצע אל עבר אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל, וכן בשים לב להמשך פעילותו המבצעית של צה"ל, מוצע, בכפוף לאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, להאריך את ההכרזה על מצב מיוחד בעורף בכל רחבי המדינה עד ליום כ"ז בניסן התשפ"ו (14 באפריל 2026). לקראת מועד פקיעתה של ההכרזה ייבחן הצורך בהארכה נוספת בכפוף להערכת המצב עדכנית.

בתקופת תוקפה של ההכרזה מוקנות לגורמי צה"ל, ובעיקר לפיקוד העורף בכובעו כשירות ההתגוננות האזרחית לפי החוק האמור, סמכויות נרחבות להנחיית האוכלוסייה בשטח לגביו נקבעה ההכרזה, לרבות: חובת שהיה במרחב מוגן ונקיטת אמצעי זהירות; הגבלת לימודים; מתן הוראות לארגוני עזר; והנחיות נוספות הנדרשות לשם הצלת הנפש והרכוש. יובהר כי ככל שיחול לעמדת הגורמים המבצעיים שינוי מהותי בנסיבות הביטחוניות שיצדיקו זאת, יידרש לבטל את ההכרזה, או לצמצמה לשטחים שבהם יהיה בה צורך.

יובהר, כי סוג ההנחיות הניתנות לאוכלוסייה והמגבלות המוטלות עליה מכוח הסמכויות שבחוק, היקפן ומידתן, נבחנות באופן עיתי על ידי הגורמים המקצועיים בהתאם להערכות המצב ביחס לטיב האיום הנשקף לאוכלוסייה ולהערכת האמצעים שיש לנקוט על מנת למנוע או לצמצם פגיעה בחיי אדם וברכוש.

לפיכך נדרשת החלטה זו של הממשלה.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

מטבע הדברים, להכרזה על מצב מיוחד בעורף שתחול בכל שטח המדינה, יש השלכה כלכלית על המשק, אלא שיש קושי לאמוד אותה.

תקציב

לא רלוונטי.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

לא רלוונטי.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 3962 מיום 10.3.2026.

החלטת ממשלה מס' 3942 מיום 1.3.2026.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות הדעת מצורפת.

סיווגים

תחום פעולה עיקרי - 01 – חוץ וביטחון.

מגיש: שר הביטחון

ו' בניסן התשפ"ו
24 במרץ 2026

מדינת ישראל
משרד הביטחון
בלמ"ס

היועץ המשפטי למערכת הביטחון

תאריך: 23
ה' בניסן
תשפ"ו
2026
במרץ

הנדון: חוות דעת משפטית נלווית להצעה להחלטת ממשלה בנושא הארכת תוקף ההכרזה על המצב המיוחד בעורף

נושא ההחלטה:

הארכת תוקפה של הכרזת שר הביטחון על המצב המיוחד בעורף.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

ביום י"א באדר התשפ"ו, 28 בפברואר 2026, בשעות הבוקר, החל צה"ל במבצע "שאגת הארי", מתקפת מנע משותפת של צה"ל ושל צבא ארצות הברית במטרה לתקוף את האיומים האסטרטגיים של איראן על מדינת ישראל והמרחב האזורי, לפגוע בתוכנית הגרעין האיראנית, וכן במטרות ביטחוניות ומטרות שלטון. בתוך כך, ביצע צה"ל פעילות אווירית נרחבת ברחבי איראן במסגרתה נגרם נזק למטרות צבאיות ואסטרטגיות.

לאור פתיחת המבצע, ונוכח הערכת גורמי הביטחון כי צפויה מתקפת נגד נרחבת על ידי איראן, במסגרתה צפוי להתבצע ירי בהיקף משמעותי ביותר לעבר אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל, החליט שר הביטחון ביום 28 בפברואר 2026, בשעה 10:08, להכריז באופן מיידי על מצב מיוחד בעורף בכל רחבי המדינה, מכוח סמכותו שבסעיף 9(ב)(1) לחוק.

מתקפת הנגד הצפויה אכן החלה ועוד באותו הבוקר, החל ירי של עשרות טילים מאיראן לעבר ריכוזי אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל, מצפון הארץ ועד לדרומה. נוסף על כך, שוגרו לעבר מדינת ישראל כלי טיס בלתי מאוישים. ביום 2 במרץ 2026, החל ארגון הטרור חיזבאללה אף הוא לשגר טילים, רקטות וכלי טיס בלתי מאוישים מלבנון לעבר ריכוזי אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל.

ירי הטיילים נמשך, ועד ליום זה שוגרו מאות טילים וכלי טיס בלתי מאוישים, שלמרבית הצער, במסגרת אירועים אלה, נגרמו פגיעות בגוף ובנפש, וכן נגרם נזק כבד לרכוש. בין היתר נרשמו מספר פגיעות ישירות בבתי מגורים, ובחלקן הביאו הפגיעות לאירועים רבי נפגעים.

ביום 1 במרץ 2026, החליטה הממשלה (החלטה מס' 3942), להאריך את ההכרזה על מצב מיוחד בעורף בכל רחבי המדינה, עד ליום 12 במרץ 2026. ביום 10 במרץ 2026, החליטה הממשלה (החלטה מס' 3962), על הארכה נוספת של ההכרזה, עד ליום 26 במרץ 2026. החלטות אלו אושרו על ידי וועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

בשים לב להימשכות הירי, ולהערכת גורמי הביטחון כי הירי צפוי להמשיך להתבצע אל עבר אוכלוסייה אזרחית ברחבי מדינת ישראל, וכן בשים לב להמשך פעילותו המבצעית של צה"ל, מוצע, בכפוף לאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, להאריך את ההכרזה על מצב מיוחד בעורף בכל רחבי המדינה עד ליום כ"ז בניסן התשפ"ו (14 באפריל 2026). לקראת מועד פקיעתה של ההכרזה ייבחן הצורך בהארכה נוספת בכפוף להערכת המצב עדכנית.

בתקופת תוקפה של ההכרזה מוקנות לגורמי צה"ל, ובעיקר לפיקוד העורף בכובעו כשירות ההתגוננות האזרחית לפי החוק האמור, סמכויות נרחבות להנחיית האוכלוסייה בשטח לגבי נקבעה ההכרזה, לרבות: חובת שהיה במרחב מוגן ונקיטת אמצעי זהירות; הגבלת לימודים; מתן הוראות לארגוני עזר; והנחיות נוספות הנדרשות לשם הצלת הנפש והרכוש.

יובהר, כי סוג ההנחיות הניתנות לאוכלוסייה והמגבלות המוטלות עליה מכוח הסמכויות שבחוק, היקפן ומידתן, נבחנות באופן עיתי על ידי הגורמים המקצועיים בהתאם להערכות המצב ביחס לטיב האיום הנשקף לאוכלוסייה ולהערכת האמצעים שיש לנקוט על מנת למנוע או לצמצם פגיעה בחיי אדם וברכוש.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרך פתרונם:

לאור המשך ירי הטילים לעבר אוכלוסייה אזרחית, הנמשך בשעת כתיבת שורות אלו, ולאור עמדת גורמי הביטחון לפיה המערכה צפויה להימשך, הרי שאין לעמדתנו קושי משפטי בהחלטה להאריך את תוקף הכרזה על מצב מיוחד בעורף שראשיתה ביום 28 בפברואר 2026, בכפוף לאישור וועדת החוץ והביטחון של הכנסת, עד ליום 14 באפריל 2026.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הגורמים הרלוונטיים במשרד המשפטים אישרו כי אין מניעה משפטית.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לאשר את ההצעה.

עוז יוסף, עו"ד
ב/ו
המשנה ליועצת המשפטית